

เห็ดกลุ่มโบลิตัสของประเทศไทย

อนงค์ จันทรศรีกุล พัฒนา สนธิรัตน์ และ ประไพศรี พิทักษ์ไพรวรรณ¹

บทคัดย่อ

โบลิตัส (Boletes) เป็นกลุ่มของเห็ดตับเต่า ซึ่งหลายชนิดเป็นเห็ดรับประทานได้อย่างดี วัตถุประสงค์ของการรายงานครั้งนี้ก็เพื่อแนะนำเห็ดรับประทานได้ กลุ่มโบลิตัสบางชนิดซึ่งยังไม่เคยมีการแสดงรูปพรรณมาก่อน ได้แก่ ชนิด *Boletus chrysenteroides* Snell., *B. chrysenteron* Bull., *B. colossus* (Heim) Singer, *B. griseipurpureus* Corner, *B. rectus* Corner, *Phaeogyroporus silvaticus* (Heinemann) Pegler และ *Suillus luteus* (Fr.) Gray.

บรรดาเห็ดที่รับประทานได้มีอยู่มากมายหลายชนิดในประเทศไทย ซึ่งหลายท่านอาจจะไม่เคยเห็นหรือรู้จักคุ้นเคยมาก่อนทั้ง ๆ ที่มีวางจำหน่ายในตลาดบางเวลาในฤดูฝนและบางชนิดก็มีปริมาณเล็กน้อย เช่น เห็ดตับเต่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะดอกเห็ดมีขนาดใหญ่ และมีสีต่าง ๆ จึงเกิดความไม่แน่ใจว่าจะเห็ดที่มีพิษ หรือยังไม่รู้จักวิธีรับประทานเห็ดชนิดนั้น ๆ

ในโครงการส่งเสริมการเพาะและแนะนำชนิดของเห็ดที่รับประทานได้ให้มีมากขึ้น จึงต้องทำการวิจัยชนิดของเห็ด และประโยชน์หรือโทษ ซึ่งเห็ดหลายชนิด อนงค์และคณะ (2527; 2528) ได้รายงานไว้ติดต่อกันมาหลายปี สำหรับครั้งนี้ได้นำเห็ดในกลุ่มเห็ดตับเต่า (Boletes) ที่รวบรวมไว้มาเขียนรายงานรวม 7 ชนิดด้วยกัน ซึ่งบางชนิดมีประวัติว่าเป็นเห็ดที่รับประทานได้ เป็นที่ทราบกันทั่วไปแล้วว่าเห็ดในกลุ่มตับเต่า (Boletes) เกือบทุกชนิดจัดไว้ว่าเป็นเห็ดรับประทานได้ และในหลายประเทศได้ใช้วิธีการตากหรืออบแห้งเห็ดในกลุ่มนี้ และมีวางจำหน่ายในท้องตลาด กล่าวกันว่าเห็ดที่รับประทานเห็ดในกลุ่มนี้ซึ่งจัดเป็นเห็ดใน order Agaricales จะมีการเสี่ยงต่อการรับประทานเห็ดมีพิษน้อยที่สุด เพราะนอกจากจะมีเห็ดมีพิษน้อยชนิดแล้ว พิษของเห็ดยังจัดเป็นพวกที่มีพิษน้อย ยังไม่มีรายงานว่ามิใช่เห็ดในกลุ่มนี้รับประทานแล้วมีพิษถึงตาย

อุปกรณ์และวิธีการ

สำรวจรวบรวมเห็ด บันทึกรูปร่างลักษณะภายนอก พิมพ์สีสเปกตรัม จัดทำสไลด์เนื้อเยื่อส่วนต่าง ๆ เพื่อประกอบการศึกษา

¹ กองโรคพืชและจุลชีววิทยา กรมวิชาการเกษตร บางเขน กทม. 10900

ลักษณะความแตกต่างของเซลล์ภายใต้กล้องจุลทรรศน์ ตามทั้งเห็ดตามวิธีการที่ได้มีรายงานมาแล้ว (Coker and Beers, 1943; Corner, 1972; Dickinson and Lucas, 1982; Pegler, 1977 และ 1983; Zoluri, 1972; Singer, 1975). เพื่อเก็บรวบรวมไว้เป็นตัวอย่างในพิพิธภัณฑ์เห็ดต่อไป

ผลการศึกษาและวิจารณ์

เห็ดในกลุ่มตับเต่าที่นำมาวิจัยมีด้วยกัน 7 ชนิด ซึ่งมีความแตกต่างกันดังต่อไปนี้

Boletus chrysenteroides Snell (ภาพที่ 1)

หมวกเห็ดกว้าง 6-11 ซม. ผิวสีน้ำตาลเข้ม มีขนละเอียดอ่อนปกคลุม รูปโค้งนูน เมื่อดอกบานเต็มที่จะแบนแผ่กว้างออกไปและกลางหมวกเว้าลงไปเล็กน้อย เนื้อหมวกเห็ดมีสีเหลืองอ่อน กว้างประมาณ 1.5-2.0 ซม. ก้านดอกยาวประมาณ 10 ซม. ใหญ่ 3 ซม. ใหญ่เท่ากันเกือบตลอดก้านและมักจะบิดงอปลายบนมีสีเหลืองและสีแดง ผิวมีร่องนูนเป็นเส้นลายเล็ก ๆ สีน้ำตาลแดง โคนก้านมีสีน้ำตาลเข้ม และมีลายสานกันแบบตาข่ายเล็ก ๆ เนื้อเห็ดแน่นและเหนียวเล็กน้อย เวลาตัดแล้วเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล ซึ่งเห็นได้ชัดเจนบริเวณปลายบนของก้านระดับครึ่งหมวก

ด้านล่างขอบหมวกมีรูกลมเล็ก ๆ เชื่อมติดกัน และเบียดชิดกับก้านดอก ขนาดยาวประมาณ 5-10 มม. กว้าง 1-2 มม. ปากรูไม่สม่ำเสมอ สีเหลืองแล้วเปลี่ยนเป็นสีเขียวหม่นเมื่อดอกโตเต็มที่ เมื่อมีบาดแผลหรือชำจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล

สปอร์มีสีน้ำตาลอ่อนอมเขียว รูปร่างรีมีเส้นลายตามยาวของรูสปอร์ ขนาด 10-13 × 5-10 ไมครอน

เห็ดชนิดนี้ขึ้นเป็นดอกเดี่ยวหรือเป็นกลุ่มละ 3—4 ดอก สำนวพบที่ในดงกระถินณรงค์ที่เคยมีต้นเสม็ดขึ้นมาก่อนของ สถานีพัฒนาที่ดิน อ. ท่าใหม่ จ. จันทบุรี จัดเป็นเห็ดรับประทานได้ แต่ไม่มีผู้ใดนำมารับประทาน

Boletus chrysenteron Bull. (ภาพที่ 2)

ชื่อพ้อง *Xerocomus chrysenteron* (Bull. ex St. Amans) Quel.

หมวกเห็ดมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 7.5—8 ซม. รูปร่างโค้งนูนลง ปกคลุมด้วยขนอ่อนสีน้ำตาลเมื่อเป็นดอกอ่อน บริเวณกลางหมวก มีสีชมพูเรื่อ ๆ ผิวหมวกจะแตกแยกออกเป็นเกล็ดหยาบ ๆ และ นูนเล็กน้อย เผยให้เห็นผิวเคลือบ (Cuticle) สีชมพูเรื่อ ๆ บนเนื้อ (Flesh) ซึ่งมีสีเหลือง เนื้อหมวกเวลาตัดหรือมีแผลจะเปลี่ยนเป็น สีน้ำเงิน

ก้านดอกยาวประมาณ 8—12 ซม. ใหญ่ 8—10 มม. สี เหลืองอ่อน มีขนาดใหญ่เท่ากันตลอดก้าน และมีตุ่มนูนเล็ก ๆ และขีดนูนสีน้ำตาลแดงกระจายไปทั่ว โคนก้านมีสีแดงปนเบื้อน เนื้อภายในก้านมีสีเหลือง เวลาผ่ามีสีแดงปนเบื้อน

ด้านล่างของหมวกเป็นรูเล็ก ๆ เชื่อมติดกันตลอดปาก รู กว้างและไม่กลม ขนาดยาวประมาณ 8 มม. กว้างประมาณ 1— 1.5 มม. สีเหลืองแล้วเปลี่ยนเป็นสีเขียวหม่นหรือสีน้ำตาลอม เขียวหม่น ปากรูจะเปลี่ยนเป็นสีแดงเมื่อเห็ดโตเต็มที่ เวลาจับต้อง หรือชำ หรือมีบาดแผลก็จะเปลี่ยนเป็นสีน้ำเงิน

สปอร์รูปยาวรี ขนาด 6—8 × 15—19 ไมครอน ผิวเรียบ มีฐานสปอร์กว้างกว่าส่วนอื่น และลักษณะที่แตกต่างจากชนิด อื่นเด่นชัด คือ ปลายบนตัดเป็นเส้นตรง (Truncate) ซึ่งมองเห็น ชัดเจน

เห็ดชนิดนี้ชอบขึ้นเป็นดอกเดี่ยวหรือเป็นกลุ่ม ๆ ละ 3—4 ดอก สำนวพบในเขตชายป่า อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา ปี 2527 จัดเป็นเห็ดรับประทานได้ ซึ่งก็ไม่มีประวัติว่ารับประทานกัน มาก่อน

Boletus colossus (Heim) Singer (ภาพที่ 3)

ชื่อท้องถิ่น ตับเต่า (กลาง) ห้า (พายัพ) ผึ่งหรือน้ำผึ่ง (อีสาน) ชื่อพ้อง *Boletus robustus* Beeli

Pheobopus colossus (Heim) Bull.

หมวกเห็ดมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 10—20 ซม. รูปร่างโค้งนูน แต่เมื่อบานเต็มที่ก็จะกางแบนลง บริเวณกลางหมวกจะเป็นแอ่ง ลงไปเล็กน้อย สีน้ำตาลดำ มีขนอ่อนสีน้ำตาล คล้ายกำมะหยี่

เมื่อยังเป็นดอกอ่อน ผิวแห้งแต่เมื่อเปียกหรือถูกความชื้นจะ เหนียวหนืดมือเล็กน้อย เนื้อเห็ดหนาอ่อนนุ่ม สีเหลืองอ่อน เวลา ตัดแล้วไม่เปลี่ยนสี

ก้านดอกสีน้ำตาลแก่หรือสีน้ำตาลดำ ปลายบนใต้หมวก มีสีอมน้ำตาลเหลืองเล็กน้อย ก้านยาวประมาณ 4—6 ซม. ใหญ่ 3—4 ซม. โคนก้านใหญ่เป็นกะเปาะ ผิวโป่งนูนและเป็นร่องใหญ่ ขนาดต่างกัน นอกจากนี้ยังมีเส้นลายสีน้ำตาลสานกันห่าง ๆ บนก้านด้วย

ด้านล่างของหมวกเป็นรูเล็ก ๆ ขนาดยาว 0.5—1.5 มม. กว้าง 1 มม. สีเหลืองแล้วเปลี่ยนเป็นสีเหลืองอมเขียวหรือเหลือง อมน้ำตาล เวลาตัดแล้วไม่เปลี่ยนสี

สปอร์สีน้ำตาลอ่อน รูปร่างค่อนข้างกลม ผิวเรียบ ขนาด 5.2—7.8 × 4.4—5.7 ไมครอน

เห็ดชนิดนี้ชอบขึ้นเป็นกลุ่มที่มีโคนชิดติดกัน กลุ่มละ 3—5 ดอก ตามโคนต้นไม้หลายชนิด เช่น มะม่วง ส้มโอ ทองหลาง ส้มเขียวหวาน ขนุน ฯลฯ นิยมลวกจิ้มน้ำพริก หรือแกงต้วยกะทิ กับกุ้งและใบมะขามอ่อน หรือต้มยำ เพื่อให้เห็ดกรอบกรุบนิ่มแซ่ น้ำปูนใสก่อนหุงต้ม เวลาต้มแกง น้ำแกงและเนื้อเห็ดจะมีสีน้ำ รับประทาน นิยมรับประทานกันมาก ไม่มีรสขม

Boletus griseipurpureus Corner (ภาพที่ 4)

ชื่อท้องถิ่น เสม็ด (ตะวันออกและใต้)

หมวกเห็ดมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 3—6 ซม. สีเทาอมม่วงอ่อน หรือสีม่วงอ่อน รูปร่างโค้งนูน ผิวมีขนอ่อนสีม่วงอ่อนปกคลุม เนื้อเยื่อละเอียดแน่นเมื่อเป็นดอกอ่อน ตัดแล้วไม่เปลี่ยนสี

ก้านยาวประมาณ 3—6 ซม. ใหญ่ 1.5—3 ซม. สีเดียวกับ ผิวหมวก เมื่อเป็นดอกอ่อนมีโคนโป่งเป็นกะเปาะ มีเส้นลายสี น้ำตาลอ่อนสานกันแบบตาข่ายห่าง ๆ ซึ่งมองเห็นชัดเจนบริเวณ ใต้หมวกลงมา

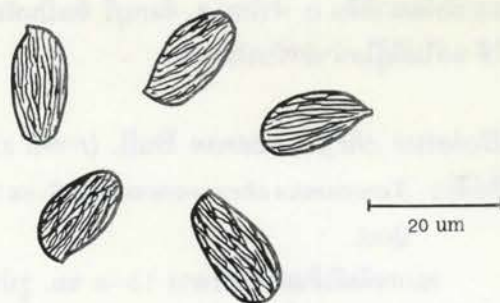
ด้านล่างเป็นรูเล็ก ๆ ขอบหนาเล็กน้อยเชื่อมชิดติดกัน ขนาดยาว 5—10 มม. ใหญ่ 1—2 มม. เชื่อมชิดติดกันสีขาวนวล แล้วเปลี่ยนเป็นสีชมพูอ่อนอมน้ำตาล

สปอร์สีชมพูอมน้ำตาล ขนาด 3.13—4.95 × 7.83—10.70 ไมครอน

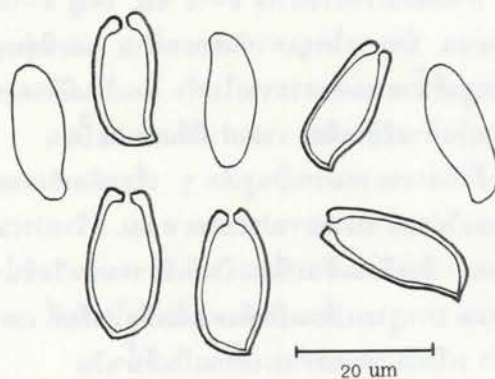
เห็ดชนิดนี้มีทั้งขึ้นเป็นดอกเดี่ยวและเป็นกลุ่มโคนชิดติดกัน และเกิดมากมายกระจายทั่วบริเวณใต้ต้นเสม็ด ปัจจุบันพบว่า ในบริเวณที่เคยมีเห็ดชนิดนี้ขึ้นมาก่อนแล้วเปลี่ยนมาปลูกต้น กระถินณรงค์แทน ก็ปรากฏว่ามีเห็ดชนิดนี้ก็ยังขึ้นชุกชุมอยู่ จัดว่า เป็นเห็ดที่มีผู้นิยมรับประทานกันมาก มีรสขมมาก นิยมลวก



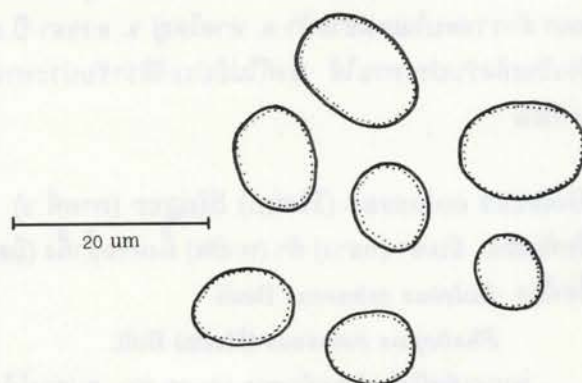
ภาพที่ 1 เห็ด *Boletus chrysenteroides* และ spores

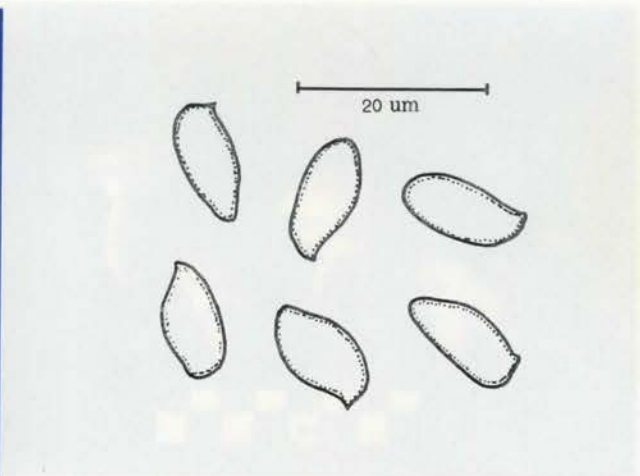


ภาพที่ 2 เห็ด *Boletus chrysenteron* และ spores

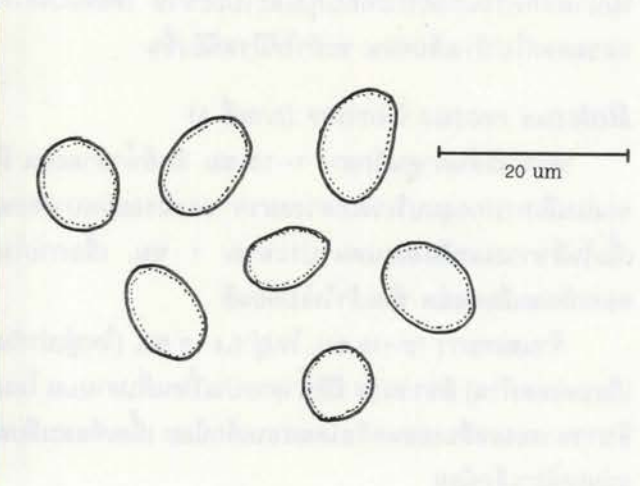


ภาพที่ 3 เห็ด *Boletus colossus* และ spores

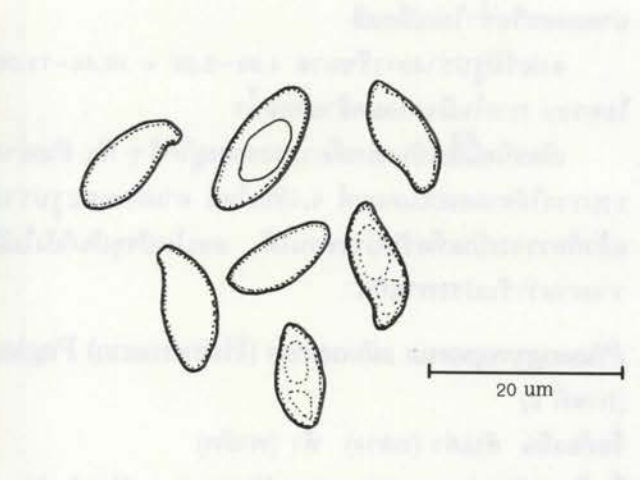




ภาพที่ 4 เห็ด *Boletus griseipurpureus* และ spores



ภาพที่ 5 เห็ด *Boletus rectus* และ spores



ภาพที่ 6 เห็ด *Phaeogyroporus silvaticus* และ spores

ภาพที่ 7 *Suillus luteus* และ spores

จมน้ำหรือแกว่งกั้วกะทิกับกุ่มและใบมะขาม โดยต้มเห็ดให้รสขมออกไปบ้างเสียก่อน จะทำให้มีรสดีขึ้น

Boletus rectus Corner (ภาพที่ 5)

หมวกมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 7–10 ซม. ผิวสีน้ำตาลอ่อน มีขนอ่อนสีเทาปกคลุมบริเวณกลางหมวก และมีรอยย่นบางตอน เนื้อในสีขาวอมเหลืองอ่อนหนาประมาณ 1 ซม. เนื้อภายในดอกเห็ดละเอียดแน่น ตัดแล้วไม่เปลี่ยนสี

ก้านดอกยาว 12–18 ซม. ใหญ่ 2.4–3 ซม. (ใหญ่เท่ากันเกือบตลอดก้าน) สีขาวนวล มีสีน้ำตาลปนเปื้อนที่ปลายบน โคนสีขาวนวลอมเหลืองอ่อนหรือโคนสอบเล็กน้อย เนื้อเห็ดละเอียดแน่นเหนียวเล็กน้อย

ด้านล่างขอบหมวกเป็นรูกลมขนาดยาว 4–6 มม. กว้าง 1 มม. เชื่อมติดกันตลอดและติดกับก้าน สีเหลืองมะนาว เวลามีบาดแผลหรือชำไม่เปลี่ยนสี

สปอร์มีรูปร่างยาวรีขนาด $4.69-5.22 \times 10.44-13.05$ ไมครอน ภายในมีวงกลมคล้ายหยดน้ำ

เห็ดชนิดนี้ขึ้นเป็นดอกเดี่ยวกระจายอยู่ใกล้ ๆ กัน ตัวอย่างรวบรวมได้จากดอยอินทนนท์ จ. เชียงใหม่ ตามลักษณะรูปร่างแล้วก็ควรจะเป็นเห็ดรับประทานได้ และในปัจจุบันก็ยังไม่มียารายงานว่ารับประทานกัน

Phaeogyporopus silvaticus (Heinemann) Pegler (ภาพที่ 6)

ชื่อท้องถิ่น ดับเต่า (กลาง) ห้า (พายัพ)

ชื่อพ้อง *Phlebopus silvaticus* Heinemann Comb. Nov. Bull.

หมวกเห็ดมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 12–30 ซม. รูปร่างโค้งงอแล้วบานแบนออกไปจนเกือบขนานกับพื้น เมื่อยังอ่อนมีขนอ่อนสีน้ำตาลปกคลุม กลางหมวกเป็นแอ่งเล็กน้อย สีน้ำตาลอมเหลือง เมื่อดอกบานเต็มที่ผิวหมวกมักจะแตกเป็นเกล็ดใหญ่ ๆ เนื้อในของดอกเห็ดสีเหลืองอ่อนและอ่อนนุ่ม เมื่อถูกน้ำจะมีลักษณะหนืดและลื่นมือเล็กน้อย และเมื่อผ่าเนื้อเยื่อจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลเงิน

ก้านดอกใหญ่ สีน้ำตาลอมเหลืองเช่นเดียวกับหมวกยาวประมาณ 4–8 ซม. ใหญ่ 3–4 ซม. โคนก้านใหญ่เท่ากันตลอดหรือโป่งเป็นกะเปาะและบางส่วนนูนและเป็นร่องลึก มีขนอ่อนปกคลุมเช่นเดียวกับหมวกและมีสีน้ำตาลอมเหลืองเหมือนหมวก ตัดแล้วเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลเงิน

สปอร์มีรูปร่างรูปค่อนข้างกลม ผิวบาง ขนาด $5.2-6.2 \times 6.6-9.4$ ไมครอน

เห็ดชนิดนี้ขึ้นเป็นดอกเดี่ยวและเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4–5 ดอก มีโคนติดกัน เนื่องจากมีผู้พบเห็ดชนิดนี้ขึ้นบริเวณโคนต้นหว้าในภาคเหนือ จึงเรียก “เห็ดห้า” ตามสำเนียงทางเหนือ ตัวอย่างรวบรวมได้จาก อ. ห้างฉัตร จ. ลำปาง

Suillus luteus (Fr.) Gray (ภาพที่ 7)

ชื่อพ้อง : *Boletus luteus* Fr.

Boletus subluteus Peck.

ชื่อต่างประเทศ Slippery Jack

หมวกเห็ดมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 4–4.5 ซม. สีเหลืองอมน้ำตาลหรือน้ำตาลอมเหลือง สีหมวกจะเข้มขึ้นเมื่อดอกแก่ ผิวหมวกมีน้ำเมือกปกคลุม เนื้อภายในสีครีมหรือขาวนวล เวลาตัดแล้วไม่เปลี่ยนสี เนื้อละเอียดและเหนียวแน่น

ก้านยาวประมาณ 3-5 ซม. ใหญ่ประมาณ 7-10 มม. เมื่อยังเล็กอยู่โคนสอบเล็กน้อย เมื่อโตเต็มที่จะใหญ่เกือบเท่ากันตลอดก้าน บนก้านดอกมีตุ่มนูนเล็ก ๆ สีน้ำตาลเข้มกระจายทั่ว ก้าน มองเห็นชัดเจนบริเวณใต้หมวกเหนือวงแหวน วงแหวนมีสีขาวนวล แล้วเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลอมเหลือง

ด้านล่างของหมวกเป็นรูขนาดยาว 5-8 มม. กว้าง 1-2 มม. ปากรูไม่กลม สีเหลืองอ่อน แล้วเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลอมเหลือง และมีลักษณะหนืดมีเล็กน้อย

สปอร์สีเหลืองอมน้ำตาล รูปร่างกลมรี ผิวเรียบ ขนาด $2-4 \times 6-8$ ไมครอน

เห็ดชนิดนี้ขึ้นบนสนสามใบในป่าสนและป่าไม้เบญจพรรณ ในต่างประเทศ และจัดว่าเป็น *Ectomycorrhiza* ชนิดหนึ่งที่ช่วยให้รากสนเจริญงอกงามดี ในประเทศไทย สำนักรวบรวมครั้งแรกบนสนสามใบในป่าสนสามใบ หรือสันติยะ เปลือกบาง (*Pinus kesiya* Royle ex Gordon) ของสถานีพืชสวนคอยูเซอร์ จ. ตาก เข้าใจว่าจะมีชุกชุมในป่าสนของไทย

เห็ดชนิดนี้จัดว่าเป็นเห็ดรับประทานได้ชนิดหนึ่ง และเป็นที่ยอมรับประทานในหลายประเทศ ในประเทศไทยก็มีชาวบ้านเก็บมารับประทานกันทุกปี แต่ไม่มีชื่อท้องถิ่น

จากการศึกษาเห็ดแต่ละชนิดมีข้อแตกต่างจากเอกสารที่อ้างอิงเพียงเล็กน้อย เช่น ขนาด ดอก สปอร์ และสีของเห็ด เห็ด *P. silvaticus* และเห็ด *B. colossus* เหมือนกันมาก มีข้อแตกต่างกันแต่เพียงชนิดแรกเนื้อในเห็ดตัดแล้วเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล ซึ่ง Singer (1975) จัดอยู่ใน type species *loraunii* ซึ่งมีสปอร์รูปร่างเกือบกลมจากเอกสารของ Pegler (1977) ได้จัดแบ่งเห็ดกลุ่มที่มีสปอร์ผิวบาง รูปร่างเกือบกลมไว้เป็นสกุลใหม่ คือ *Phaeogyroporus* และได้ให้ชื่อ *P. silvaticus* แทน *Phleobopus silvaticus* ดังนั้น เห็ด *B. colossus* จึงน่าจะได้เปลี่ยนสกุลตามไปแล้ว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเอกสารของการเปลี่ยนสกุลสำหรับเห็ด *B. colossus* ยังไม่สามารถนำมาอ้างอิงได้ จึงยังคงใช้ชื่อเป็น *B. colossus* อยู่อย่างเดิม

เห็ดในกลุ่มนี้หลายชนิดนิยมอบแห้งหรือตากแห้งไว้จำหน่ายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เช่น ชนิด *B. edulis* Bull. ที่นิยมรับประทานในหลายประเทศ เช่น ออสเตรเลีย ในประเทศไทยเห็ดตับเต่า (*B. colossus*) ก็มีการตากแห้งจำหน่ายได้

ราคาดี ขณะนี้กรมวิชาการเกษตรกำลังศึกษาวิธีการขยายหัวเชื้อ เพื่อเผยแพร่ต่อไป

สำหรับเห็ด *B. colossus* ขึ้นอยู่บริเวณใต้ไม้ยืนต้นหลายชนิด เช่น มะม่วง ส้ม ขนุน ทองหลาง จัดว่าเป็นเห็ด *Ectomycorrhiza* ชนิดหนึ่ง Singer (1975) ได้กล่าวถึงเห็ด *B. tropicus* Rick ว่าเกิดร่วมกับรากส้มในประเทศบราซิล ซึ่งระยะนี้ไม่สามารถจะแสดงข้อแตกต่างระหว่างเห็ดทั้งสองชนิดนี้ได้เพราะไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับ *B. tropicus*

สรุป

ผลจากการสำรวจและศึกษาเห็ดกลุ่มโบลิตัสในภูมิภาคที่มีสภาพแวดล้อมต่างกัน ได้พบเห็ดที่น่าสนใจ และเป็นเห็ดรับประทานได้ไว้แล้วรวม 7 ชนิด คือ *Boletus chrysenteroides* Snell, *B. chrysenteron* Bull., *B. colossus* (Heim) Singer, *B. griseipurpureus* Corner, *B. rectus* Corner, *Phaeogyroporus silvaticus* (Heinemann) Pegler และ *Suillus luteus* (Fr.) Gray

เอกสารอ้างอิง

- อนงค์ จันทศรีกุล, กัญจนา โปะเงิน, ตรีณี รัตนประภา และ ประสิทธิ์ ชนากกลาง. 2527. ชนิดของเห็ดสกุล *Lepiota* และสกุลใกล้เคียงในประเทศไทย. ว. วิชาการ กษ. 2 : 187-193.
- อนงค์ จันทศรีกุล, กัญจนา โปะเงิน, ตรีณี รัตนประภา และ ประสิทธิ์ ชนากกลาง. 2528. เห็ดรับประทานได้และที่น่าสนใจ. ว. วิชาการ กษ. 3 : 108-113.
- Coker W.C. and A.H. Beers. 1943. The Boleti of North Carolina. North Carolina Univ. Press.
- Corner, E.J.H. 1972. Boletus in Malaysia Singapore. Lim. Bian Han, Gov. Printer. Singapore. 263 p.
- Dickinson C. and J. Lucas. 1982. The colour dictionary of mushrooms. Orbis. London.
- Pegler D.N. 1977. A preliminary Agaric Flora of East Africa. Kew Bull. Add. Ser. VI. HMSO. London.
- Pegler D.N. 1983. Agaric flora of the lesser Antilles. Kew Bull. Add. Ser. IX HMSO. London 667 p.
- Zoburi M.H. 1972. Tropical macrofungi, some common species. Mcmillan Co. London.
- Singer, R. 1975. The Agaricales in modern taxonomy. Wenheim J. Crämer, Vaduz.

The Boletes Mushroom Group in Thailand

By

Anong Chandrasrikul, Pattana Sontirat and Prapaisri Phitakpraiwan

Division of Plant Pathology and Microbiology, Department of Agriculture, Bangkhen, Bangkok, Thailand 10900

ABSTRACT

Seven different mushrooms in the bolete group which are edible and naturally occurring in Thailand were identified and described. They are *Boletus chrysenteroides* Snell, *B. chrysenteron* Bull., *B. colossus* (Heim) Singer, *B. griseipurpureus* Corner, *B. rectus* Corner, *Phaeogyroporus silvaticus* (Heinemann) Pegler, and *Suillus luteus* (Fr.) Gray.
